

ולשבר.

אמר ליה רבינא לרבא: היינו רגל, היינו בהמה! הרי "הרגל מועדת", זו אותה המשמעות כמו "הבהמה מועדת", ולשם מה חזרה המשנה לשנות "הבהמה מועדת"?

אמר ליה רבא: תנא אבות, וקתני תולדות. התנא במשנה שנה תחילה את דין "הרגל מועדת" כדי לפרש דין אב המזיק של רגל, שעליו מדברת התורה, דהיינו, בהמה הדורסת ברגלה בדרך הילוכה. וחזר התנא ושנה את דין ה"בהמה מועדת", כדי לפרש את תולדות ה"רגל",⁽¹¹⁾ שהבהמה מועדת להלך כדרכה, ולשבר חפצים באמצעות גופה, שערה, ובשליף שעליה.⁽¹²⁾

וחזר רבינא ושאל לרבא:

אלא מעתה, לפי פירושך, סיפא [דברי המשנה בהמשך, בדף יט ב], דקתני, ששינינו בה, "השן מועדת לאכול את הראוי לה. הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות", יש לשאול, הרי "שן מועדת" ו"בהמה מועדת" המשמעות אחת היא, ולשם מה חזרה המשנה וכפלה שוב "הבהמה מועדת"? וכאן הרי לא תוכל לפרש שהמשנה שנתה תחילה

את האבות, וכפלה כדי לפרש את התולדות, שכן, **מאי אבות,** ומאי תולדות איכא? כיצד ניתן לפרש אבות ותולדות בדברי המשנה, והרי מה שכפלה המשנה "בהמה מועדת לאכול פירות וירקות", זה אב המזיק של שן, ולא תולדה,⁽¹³⁾ ואם כן, הרי חזרה המשנה וכפלה את אותו אב המזיק עצמו, ותיקשי, לשם מה עשתה זאת!?

הוה קמחדר ליה בבדיחותא, רבא השיב לרבינא בשחוק, **ואמר ליה:** אנא שנאי הרא, ואת שני הרא, אני יישבתי משנה אחת, ואתה תיישב משנה אחת [כלומר, אני יישבתי את המשנה הראשונה, ואתה תיישב את המשנה השניה].⁽¹⁴⁾

ועתה מבארת הגמרא: **ומעמא מאי,** מהו באמת הטעם שהמשנה בהמשך כפלה ואמרה "השן מועדת" ו"הבהמה מועדת"?

אמר רב אשי: תנא שן דחיה, וקתני שן דבהמה. המשנה באה להשמיענו שגם חיה האוכלת היא בכלל אב המזיק של שן, ולפיכך חזרה וכפלה, ואמרה "השן מועדת", כשהכוונה היא לחיה האוכלת. ואילו מה שאמר התנא "הבהמה מועדת", הכוונה היא לבהמה האוכלת.

כאילו אמר: ולשבר בדבר אחר, כגון בגופה, ובשליף שעליה, ולא בהילוכה. תורת חיים.

13. ותולדת השן היא נזק שנעשה לשם הנאה, כגון נתחככה בכותל להנאתה, והוזק הכותל.

14. יש מפרשים, שרבא השיב לו בשחוק, כיון שסבר רבא שאין הכרח לומר ששתי המשניות שוות בפירושים. ויש שפירשו, שהכוונה לרבינא, שהשיב בשחוק, ודחה מכח הסיפא את דברי

וראה בחזון איש שכתב כי לדינא אין פלוגתא.

11. תולדה של אב נזיקין נקבעת לפי הדמיון המיוחד שיש בין התולדה ובין אב הנזיקין. ואף תולדות אלה, שאין הנאה להזיקם, ואין כוונתן להזיק, והזיקן מצוי, הרי הם תולדה דרגל.

12. ולכך שינתה המשנה בלשונה, וכתבה: הבהמה מועדת "להלך כדרכה ולשבר", דהוי